

Stabilt
tidnings-
läsande

En genomsnittlig dag 1980 läste 74 procent av befolkningen, 9-79 år, en morgontidning. År 1990 gjorde, ånyo, 74 procent samma sak.

Och år 2000 var det likadant, 74 procent!

böcker |

Den svenska pressens historia IV
Ekerlids Förlag

Landets ledande pressforskare finns i Göteborg. De brukar, bland annat, undersöka vår dagliga läsning. Svenskarnas morgontidningsläsning brukar de kalla "världens mest undersökta raka streck".

Under ett antal år har dessa pressforskare skrivit Den svenska pressens historia. Nu är fjärde bandet, som omspannar tiden från 1945 till dags dato, klart. 400 sidor om ett rakt streck... Kan det vara spännande?

Jo, det kan det. Om tidningsläsandet är bedövat stabilt så är tidningsbranschen moderna historia turbulent. Där finns upp- och nedgångar, floppar och succéer, segrar och förlorare.

Turbulenserna belyses och vävs ihop till trendbeskrivningar som lockar läsaren att göra egna prognoser.

En tydlig trend är till exempel att om en stad ska kunna ha två konkurrerande tidningar krävs nya pengar utifrån för den svagare tidningen. Ären närmast efter kriget var det inte så, främst därför att pappersransoneringen "likställd" konkurreravillkoren. Men under 50- och 60-talen tvingades partier och intresseorganisationer skjuta till pengar i stor skala. Åren 1947-66 gick 60 procent av LO:s utgifter till s-tidningar. På 70-talet trädde staten in, och finansierade konkurrensen genom presstödet till andratidningarna.

Men nu räcker inte heller det. Så nu ser vi en ny trend: Förstatidningarna köper andratidningarna, och tar ansvar, si eller så, för någon sorts fortsatt konkurrens. Så har skett på Gotland, i Västerbotten, i Ångermanland, i Östergötland... Gävle är på gång.

Mycket blir annorlunda. Men en genomsnittlig dag 2010 är det nog fortfarande 74 procent som läser sin morgontidning.

PÅR FAGERSTRÖM

Mångfaldigad | Till att börja med använde Zorn etsningarna för att sprida sina målningar till en större marknad. "En premiär" är ett exempel på det.

Sommarens utställning på Zornmuseet i Mora är den mest ambitiösa satsningen i landet när det gäller att visa upp Anders Zorn som grafiker. Här visas inte bara den mästertliga grafik som gjorde honom känd i både USA och Europa, utan också arbetsprocessen, etsningskonsten från förlagor, teckningar och bearbetade plåtar fram till det färdiga bladet.

– Det här har vi långt efter länge, säger museidirektör Birgitta Sandström.

konst |

Zorn i svart och vitt
Anders Zorn som etsare
Zornmuseet Mora
15/5-14/9

En udda agentroman

böcker |

Gabriella Håkansson
Fallet Sandemann
Bonniers

Gabriella Håkansson var en av det sena 90-talets mest lovande svenska prosadebutanter. Hennes roman "Operation B" introducerade en absurdistisk värld som i viktiga avseenden tangerade Hoffmans, Borges och Austers skapelser. Berättelsen avslöjar konturerna av ett hemligt sällskap där det mesta är höljt i dunkel och de invigda kommunicerar via koder och bisarra budskap.

Två av figurerna i debutromanen, Sandemann och Erik Bäcklund, överlever Operation B och går vidare in i Håkanssons andra roman "Fallet Sandemann". Byråkraten Sandemann har förlöpt sitt uppdrag och är på drift nägonstans i södra Europa tillsammans med schackspelaren Bäcklund.

I spåren efter sig lämnar de

Jens Runnberg, vik Kulturred, telefon 023-935 47 eller 073-925 32 37 e-post jens.runnberg@falukuriren.se
Göran Petterson, nöjesred, telefon 023-935 67 eller 073-925 32 30 e-post goran.petterson@falukuriren.se
adress: Falu Kuriren (Box 265) 791 26 FALUN fax 023-936 09

Svart och
gjorde
världsberömd

Årets sommarutställning i Mora satsar på grafiken

Anders Zorn är Sveriges mest betydande grafiker. Har var en föregångare på 1880-talet när han bröt med det traditionella sättet att arbeta. Han började använda en ny starkt frätande salpetersyra, som gav en breddad, djup och rå linje som passade hans kynne. Framför allt införde han tekniken att bygga bilden med skurar av streck.

De mästertliga zornska maner innebar att han skapade porträtt med bara dessa snabba streck, utan synliga konturer i ansiktet.

Man brukar säga att Zorns etsningar ser ut att vara gjorda mellan två cigaretter. Men det var ett medvetet sätt att arbeta.

– I själva verket tog bladen närmast en vecka att få färdiga. Zorn blev snabbt världsäst på sin teknik, säger konstnären Jordi Arkö, som lånat sitt grafikunnamn till sammanställningen av utställningen och till ett pedagogiskt ka-

pitel i boken "Zorn i svart och vitt".

Det fantastiska är att Zorngårdens lådor och skåp har bevarat så många skatter som beriker vår bild av konstnärens arbetsprocess. Nu har Birgitta Sandström plockat fram teckningar, plåtar, karbonpapper, som Zorn ibland använde när han överförde teckningar till plåt, och fotografier han själv tog för att ha som förlaga till bilder.

Anders Zorns egen tryckpress med vals av valnöt – Sveriges äldsta från 1700 – kan vi också studera. Den visas intill hans arbetsbord, där verktyg och grunderade plåtar ligger kvar allteftersom han avled 1920.

– Efter hans död makulerades alla färdiga plåtar för att eftertryck skulle omöjliggöras, säger Birgitta Sandström.

Till att börja med använde sig Zorn av etsningstekniken för att sprida sitt rykte och reproducera

sin konst till en större marknad – han var ju en talang också som marknadsförare. Han använde sig av akvareller och oljor ur sin produktion. Men Zorns grafik väckte snart sådan uppmärksamhet att han började skapa grafik för dess egen skull.

Även om allmänheten oftast tänker på naketstudierna när de talar om Zorn, så är det framför allt porträtten som gjorde honom känd. I utställningen är 168 verk porträtt, 80 är naketstudier. Över 300 verk ingår i utställningen.

– Internationellt är Anders Zorn fortfarande ett tungt namn inom grafiken, poängterar Birgitta Sandström. De stora grafiksamlingarna finns utomlands.

I Sverige köptes zornetsningar ett tag som värdepapper, framför allt under 30-talet. Men det har också funnits perioder av nedvärderande.

I dag är Zorn beundrad av nya

vitt
Zorn

August Strindberg | Många svenska berömdheter för-
evigades av Zorn, bland andra August Strindberg.

generationer grafiker.

I Zornsamlingarna finns också 200 Rembrandt-etsningar och en del av dem visas nu parallellt med Zorns blad. Rembrandt var ju Zorns store inspiratör.

Två mästare kan därmed locka besökare till Zornmuseet i sommar, till en utställning som är intressant inte bara för de utsökta grafiska bladens skull, utan också för alla som vill veta mer om den grafiska processen.

I samband med sommarutställningen ger Zornsamlingarna ut boken "Zorn i svart och vitt", som det finns anledning att återkomma till.

MARIANNE TÖRNER

Auguste Rodin | Skulptören Rodin inspirerade Zorn till det här livfulla porträttet.

Var är

Sommaren närmar sig och med dem countryfestivalerna. Glädjande nog blir det fler till antalet, men kvantitet slår sällan kvalitet. För sanningen

är att ingen festival ännu har presenterat det där namnet som får en att bara sätta sig i bilen och åka. Oavsett om det är 100 km, som till Furuvik, eller 600 km, till Junsele.

country |
KENNETH LUNDSTRÖM
Fax: 023-936 09
Tel: 0225 - 59 54 20

Country-Kenneth har stulit looken från Kenny Rogers. Men den riktigt stora husguden heter Van Morrison.

ARNE SÄLL

de stora countrynamnen?

är att ingen festival ännu har presenterat det där namnet som får en att bara sätta sig i bilen och åka. Oavsett om det är 100 km, som till Furuvik, eller 600 km, till Junsele.

Inte ens de stora norska festivalerna har den där etablerade artisten, eller den nya spännande banbrytaren.

Till Furuvik åker förstas countryentusiasterna ändå första helgen i augusti, bara för att uppleva den stora folkfesten. 20 000 besökare i fjol. Ändå anser jag att Sveriges största festival borde presentera åtminstone en kanonartist.

För tillfället har faktiskt Dalhalla vassaste programmet på sin endagsfest söndag 28 juli. Tidigare har vi skrivit om plattor av Paul Alan Coons, Pat Roden och T. Jae Christian. Nu har Dalhallas fjärde huvudartist, Harley Cummings, släppt sitt nya album, Out of the Shadows på Universal Sound Records. Rösterna har en

gnutta Elvis, lite mer Marty Robbings och är perfekt för den sortens countryballader som kommer att krossa hjärtan i kalkbrottet. På Mr Musics marknadsplatta har många hört Between a rock and a hard place, men jag skulle valt två-tre andra först. Bäst My woman, my woman, my wife.

Traditionell country blir det i Dalhalla, och det finns hur mycket som helst av på Caught in the Webb (Koch records). En hyllningsplatta för Webb Pierce, som dog för drygt tio år sedan. 21 spår, och inte en dålig låt. Suvränd blandning av artister, från legendarer som George Jones och Willie Nelson till mer udda som Robbie Fulks och Rosie Flores. Allra bäst är i alla fall att få höra Emmylou Harris sjunga en klassisk countrylåt, Wondering. Ovanligt i hennes repertoar numera. Och så förstas, Allison Moorer, som man aldrig kan få

för mycket av. Back street affair heter låten.

Bland de få som har gåvan att skriva odödliga låtar hör också Hank Cochran. 66 år gammal visar han i ett nytt album, Livin' for a song", (Gifted few records) att mästartakterna sitter i. Make the world go away och I fall to pieces är de två mest kända av de gamla låtarna, och snart sagt varje artist i Nashville har spelat in någon av hans låtar. I fall to pieces är förstas givet på den hyllningskiva för Patsy Cline som kommer i höst. Natalie Cole har valt den.

Cochran kan sjunga själv också, och det blir ju så mycket lättare med de egna låtarna där texten och refrängerna efter en par lyssningar känns som gamla bekanta. En gång hade han fem låtar samtidigt på 10-i-topp. Det finns historier om hur han skrev hitlåtar i logen före showen, eller två på samma dag. Inte konstigt att han kallas The Legend.

Legend | Nästan alla i Nashville har spelat in någon låta av Hank Cochran. Och nu kommer 66-åringen själv med ett nytt album.

Man kan lyssna och få tag på skivan på www.hankcochran.com

Bokpris
till författare

DUBLIN. Den kontroversielle franske författaren Michel Houellebecq har överraskande prisats med det irländska bokpriset International Impac Dublin Literary Award. Den 44-åriga Houellebecq får priset för sin roman "Plattform", skriver BBC News.

"Plattform" ges ut på svenska sent i år. (PM)

Bara ett lejon
i Venedig i år

VENEDIG. Den nye chefen för filmfestivalen i Venedig, Moritz de Hadeln, gör en del rejala omstuvningar i programmet inför den 59:e festivalen som äger rum i månadsskiftet augusti-september. Syftet är att göra tävlingsmomentet lättare att förstå. Därför kommer bara ett "Gyllene Lejon", priset till bästa film enligt juryn, att delas ut till vinnaren i huvudtävlingen där redan etablerade regissörer får göra upp.

Det andra priset, "Årets Lejon", som de Haldens företrädare Alberto Barbera införde förra året, slopas för att inte riskera att statusen för det riktiga "Lejonet" devalveras. Tävlingsmen ska belöna filmer av debuterande regissörer eller experimentella filmer blir dock kvar. Priset till vinnaren i den klassen får byta namn till "San Marco". (PM)

Duchamps
pissoar till salu

NEW YORK. På sin tid väckte konstnären Marcel Duchamps från 1917 pissoar stor upprördhet i konstretsar. Mellan 1913 och 1920 ställde Duchamp ut en rad färdigtillverkade föremål och kallade dem för konst. Han ville frigöra sig från de senaste 100-årens konstradition.

Då ville få erkänna hans storhet, men när pissoaren nu säljs på auktion räknar man med att få uppåt 25 miljoner kronor för den, skriver BBC News. (PM)

"Cats" lägger ner
efter 21 år

LONDON. Musikalen "Cats" av Andrew Lloyd Webber har spelats i London i 21 år. Men nu får det räcka. Med en stjärnpackad avslutningsshow sa "Cats" farväl till publiken. Bland andra fanns Elaine Paige och Brian Blessed från originalensemblen med på scen. (PM)